

Χαιρετισμὸς τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου κ. Γεωργίου

Μὲ συγκινεῖ ιδιαίτερα τὸ γεγονὸς ὅτι βρίσκομαι στὴ Θεσσαλονίκη, τὴν ἀποστολοβάδιστη, τὴν ἀγιοτόκο, τὴν πόλη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ.

Χαίρομαι καὶ γιὰ τὴ δυνατότητα ποὺ μᾶς δίδεται, νὰ παρακολουθήσουμε τὸ ἐξειδικευμένο αὐτὸ συνέδριο, γιὰ τοὺς νέους δρόμους καὶ τὶς νέες προοπτικὲς ποὺ ἀνοίγονται σήμερα μπροστὰ μας ἀπὸ τὴ σύγχρονη τεχνολογία.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα βιώνει μίαν ἄνευ προηγουμένου τεχνολογικὴ ἀνάπτυξη. Στὶς ἡμέρες μας, ἡ τεχνολογία αὐτὴ καθορίζει σχεδὸν κάθε πτυχὴ τῆς ζωῆς μας: ἀπὸ τὴν ἰατρικὴ καὶ τὴν ἐπικοινωνία, μέχρι τὴν ἐκπαίδευση, τὴν ἐργασία ἀλλὰ καὶ τὴν προσωπικὴ μας καθημερινότητα. Τελευταία, μὲ τὴν τεχνητὴ νοημοσύνη ἀνοίγονται προοπτικὲς ἀσύλληπτες καὶ ἀπροσδιόριστες γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Μὲ τὴν ταχύτατη αὐτὴ ἀνάπτυξη ὅμως, ἀναδύονται καὶ πολλὰ θεμελιώδη, γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἐρωτήματα: Ποιὰ εἶναι ἡ θέση τοῦ ἀνθρώπου; Ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς του; Τί σημαίνει ἐλευθερία καὶ πρόοδος; Ἐδῶ λοιπὸν ἡ Ὁρθόδοξη θεολογία βρίσκεται ἀντιμέτωπη μὲ τὴν ὄντολογία τῆς τεχνολογίας.

Ἡ τεχνολογία, ὅπως ἔχει διαμορφωθεῖ, δὲν παρέχει –πλέον– χρήσιμα ἐργαλεῖα στὸν ἄνθρωπο ἀλλὰ συνιστᾶ γι' αὐτὸν ἓνα πλαίσιο ζωῆς. Ὅπως γράφει ὁ φιλόσοφος Heidegger, «ἡ τεχνολογία δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ διαμορφώνει τὸν τρόπο ποὺ ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει μέσα στὸν κόσμο»¹. Ἡ βιοτεχνολογία μιλά γιὰ «βελτίωση»

---

1. Βλ. Μ. Heidegger, „Die Frage nach der Technik“, στό: *Die Künste im technischen Zeitalter*, hrsg. von der Bayerischen Akademie der Schönen Künste, Darmstadt 1956, σσ. 48-72.

του ανθρώπου, ή τεχνητή νοημοσύνη για «υπέρβαση» των ανθρωπίνων ορίων.

Φιλόσοφοι του καιρού μας διακρίνουν ότι ή σύγχρονη τεχνολογία μας αφαιρεί αυτό που ονομάζεται *vita activa*. Δεν μας καλεί να συμμετάσχουμε δημιουργικά στον κόσμο αλλά να τον ελέγξουμε, να τον επιταχύνουμε, να τον καταναλώσουμε. Η τεχνολογία της απόστασης, της εξαύλωσης, της αυτοματοποίησης μας αποξενώνει. Αντιθέτως, το παλαιό εργαλείο μας τοποθετούσε στο σώμα του κόσμου. Πριν από την πρωτοφανή έκρηξη της τεχνολογίας των ημερών μας, πριν από τις ψηφιακές συσκευές, τις πλατφόρμες και τους αισθητήρες, ή ανθρωπότητα έζησε, για πολλούς αιώνες, με απλά εργαλεία: το αλέτρι, το δρεπάνι, το σφυρί, το πριόνι.

Η φιλοσοφία αυτών των εργαλείων ήταν μία φιλοσοφία έγγυτητας. Το εργαλείο βρισκόταν ανάμεσα στον άνθρωπο και στον κόσμο όχι για να υποκαταστήσει τη σχέση τους αλλά για να την ενσαρκώσει. Ήταν προέκταση του σώματος, όχι αντικατάσταση. Ήταν συνέχεια της εμπειρίας, όχι αφαίρεση. Οι άνθρωποι τότε δεν χρειάζονταν έγχειρίδιο χρήσεως. Κάθε εργαλείο ήταν στο ανθρώπινο μέτρο, ταίριαζε στο ανθρώπινο χέρι. Και το χέρι του ανθρώπου ήταν στη διάθεση του έργου. Κι όταν το εργαλείο χαλούσε, αυτοί το διόρθωναν. Δεν το αντικαθιστούσαν. Διότι ή φιλοσοφία των εργαλείων ήταν και φιλοσοφία έπισκευης, φροντίδας, συνύπαρξης με το υλικό.

Ο ξυλουργός ακουμπά το ξύλο, το ακούει, το άφουγκράζεται. Το σφυρί «μιλάει» στο χέρι, με την κρούση και την ανάκλαση. Το δρεπάνι δεν κόβει μόνο – ζυγίζει, συντονίζεται. Το εργαλείο διδάσκει υπομονή, άφή, εμπειρία. Κι αυτό είναι μία ολόκληρη ανθρωπολογία.

Στον αντίποδα, ή σύγχρονη τεχνολογία αποσπά τον άνθρωπο από την ύλη και τον χρόνο, από το σφάλμα και τη μάθηση. Όλα γίνονται άυλα, άπρόσιτα, άθόρυβα, υπόγεια. Η εργασία δεν παράγει αντικείμενα αλλά δεδομένα. Δεν αφήνει ίχνος στο χέρι αλλά πίεση στο βλέμμα. Και τότε ο κόσμος παύει να είναι κοινός γίνεται εικονικός, εξατομικευμένος, άδιαπέραστος.

Η σύγχρονη τεχνολογία αλλάζει ριζικά την κοινωνία μεταξύ των ανθρώπων. Ο διάλογος αντικαθίσταται από μηνύματα, ή φυσική παρουσία από εικονική διασύνδεση και ή μνήμη από ψηφιακές βάσεις

δεδομένων. Με αυτόν τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων όμως, δημιουργούνται πολλά κοινωνικο-ψυχολογικά προβλήματα, αφού εξωτερικά αυτή η επικοινωνία μοιάζει με διασύνδεση, αλλά έσωτερικά κρύβει απομόνωση.

Παράλληλα, αυτή η τεχνολογία μπορεί να ανατρέψει το πολιτισμικό μας υπόβαθρο. Η παράδοση και η μνήμη υποχωρούν μπροστά στο «καινούργιο». Η αλήθεια συχνά αντικαθίσταται από την εικόνα και την αστείρευτη ροή πληροφοριών. Ο άνθρωπος κινδυνεύει να ζήσει μέσα σε έναν κόσμο υπερ-πραγματικότητας, όπου το εικονικό μοιάζει αληθέστερο από το αληθινό.

Η Έκκλησία δεν είναι έναντιον της τεχνολογίας και πολύ όρθα. Τη θεωρεί, όπως και είναι άλλωστε, καρπό της ανθρωπίνης δημιουργικότητας. Όταν η τεχνολογία γίνεται όργανο διακονίας του ανθρώπου, ανακούφισης της ασθενείας, προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και ανάπτυξης των προσωπικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων, τότε γίνεται εύλογα. Όταν όμως απολυτοποιείται, τότε δημιουργεί σωρεία προβλημάτων στην κοινωνία. Η πρόκληση δεν είναι να απορρίψουμε την τεχνολογία αλλά να τη μεταμορφώσουμε προς το συμφέρον των ανθρώπων. Ο άνθρωπος δεν είναι προϊόν μηχανής, αλλά εικόνα Θεού. Η Έκκλησία έχει καθήκον να διαφωτίζει τους πιστούς ότι δεν πρέπει να ζούν σαν τεχνολογικά όντα, αλλά ως πρόσωπα κοινωνίας, ελευθερίας και αγάπης.

Με αυτές τις σκέψεις, εκφράζω και πάλι τη χαρά μου για την παρουσία μου στο επιστημονικό αυτό συνέδριο. Εύχομαι κάθε επιτυχία σ' αυτό. Θα περιμένουμε, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τὰ πορίσματά του.